



EUROPEISKA  
KOMMISSIONEN

Luxemburg den 13.7.2022  
SWD(2022) 527 final

## **ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR**

### **2022 års rapport om rättsstatsprincipen Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige**

*Följedokument till*

### **MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

### **2021 års rapport om rättsstatsprincipen Situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Europeiska unionen**

{COM(2022) 500 final} - {SWD(2022) 501 final} - {SWD(2022) 502 final} -  
{SWD(2022) 503 final} - {SWD(2022) 504 final} - {SWD(2022) 505 final} -  
{SWD(2022) 506 final} - {SWD(2022) 507 final} - {SWD(2022) 508 final} -  
{SWD(2022) 509 final} - {SWD(2022) 510 final} - {SWD(2022) 511 final} -  
{SWD(2022) 512 final} - {SWD(2022) 513 final} - {SWD(2022) 514 final} -  
{SWD(2022) 515 final} - {SWD(2022) 516 final} - {SWD(2022) 517 final} -  
{SWD(2022) 518 final} - {SWD(2022) 519 final} - {SWD(2022) 520 final} -  
{SWD(2022) 521 final} - {SWD(2022) 522 final} - {SWD(2022) 523 final} -  
{SWD(2022) 524 final} - {SWD(2022) 525 final} - {SWD(2022) 526 final}

## SAMMANFATTNING

En parlamentariskt sammansatt kommitté har sedan 2020 utrett hur det svenska domstolsväsendets oberoende kan stärkas, och den förväntas lämna sitt betänkande i februari 2023. På grund av det ökade antalet ärenden har regeringen föreslagit att höja budgetanslaget till de svenska domstolarna och göra det flerårigt, vilket åtgärdar vissa av de problem som nämnts av berörda parter. För att ytterligare höja digitaliseringsnivån kommer man att införa ett nytt system för ärendehantering av brottmål under 2022. Rådet för rättsväsendets digitalisering har antagit en strategisk plan för 2023–2027. Trots att antalet förvaltningsrättsliga mål fortsätter att öka är Sveriges domstolsväsende effektivt.

Liksom under tidigare år är nivån på den upplevda korruptionen i Sverige bland de lägsta i EU och världen. Öppenhet är grundstenen för den svenska strategin mot korruption. Vissa lagbestämmelser mot korruption håller på att ses över. Enligt en delredovisning av Statskontoret inom ramen för den nationella handlingsplanen mot korruption för 2021–2023 har de flesta myndigheter verktyg för att förebygga korruption, även om ytterligare insatser krävs. De myndigheter som bekämpar korruption har i allmänhet goda resurser. Ett orosmoment är korruption till följd av infiltration av organiserad brottslighet i offentlig förvaltning och/eller i den lagliga ekonomin. Personer i ledande befattningar i staten omfattas av karantänsregler, men dessa regler har på det hela taget begränsad omfattning. Regeringen inledde en utredning av dessa regler i juni 2022, som förväntas slutföras senast i augusti 2023. Regeringen håller på att uppdatera de övergripande etiska riktlinjerna för Regeringskansliet. Lobbyverksamheten är fortsatt oreglerad. Mutbrott utomlands fortsätter att vara ett problemområde med en endast måttlig nivå av lagföring och slutliga domar, och det finns brister i den rättsliga definitionen av fenomenet.

Sverige har ett starkt rättsligt ramverk som garanterar mediefrihet och mediepluralism, och skyddsåtgärderna härrör både från grundlagen och från lagstiftningen. Landet har ingen mediespecifik lagstiftning om öppenhet i fråga om medieägandet. Regeringen har dock föreslagit ändringar av radio- och tv-lagen i syfte att öka öppenheten kring medieägandet. Enligt uppgift har svenska journalister bland de mest gynnsamma arbetsvillkoren i världen, men trakasserier på nätet ökar. Regeringen har vidtagit ytterligare åtgärder för att stärka skyddet för journalister, inte minst inom ramen för den pågående översynen av det straffrättsliga skyddet för vissa viktiga samhällsfunktioner.

Den lagstiftning som gav regeringen rätt att genomföra mer långtgående restriktioner i samband med covid-19-pandemin har förlängts flera gånger, men den upphörde att gälla i april 2022. Riksdagens verksamhet behöver inte längre säkerställas genom informella arrangemang mellan talmannen och partiledarna, och de normala arbetsformerna återupptogs i februari 2022. Erfarenheterna från covid-19-pandemin har visat på behovet av en heltäckande rättslig ram för att hantera liknande allvarliga kriser i fredstid. En kommitté har inrättats för att utreda om grundlagen behöver ändras. Ett institut för mänskliga rättigheter har inrättats. Det påbörjade sin verksamhet i januari 2022. Det svenska civilsamhället fortsätter att vara öppet. En översyn av ramverket för civilsamhällets organisationer, och särskilt organisationernas finansiering, pågår. Denna översyn har på det hela taget tagits emot väl, men berörda parter har uttryckt vissa farhågor om eventuella begränsningar som skulle kunna påverka civilsamhällets engagemang.

## **REKOMMENDATIONER**

Sverige rekommenderas att göra följande:

- Kommittén som utreder ett förstärkt skydd för demokratin och rättsväsendets oberoende bör fortsätta sitt arbete, med beaktande av europeiska normer för rättsväsendets oberoende.
- Omfattningen, effekterna och genomförandet av karantänsregler för personer i ledande befattningar i staten bör utvärderas.
- Kampen mot mutor i utlandet bör intensifieras, bland annat genom att befintliga rättsliga definitioner ändras och att förbättringar sker vad gäller åtal och slutliga domar.
- De pågående reformerna av den rättsliga ramen för civilsamhällsorganisationers finansiering och verksamhet bör utformas så att de inte otillbörligt påverkar engagemanget i det civila samhället.

## I. DOMSTOLSVÄSENDET

Det svenska domstolsväsendet har två grenar: de allmänna domstolarna, som består av 48 distriktsdomstolar (tingsrätter), sex domstolar i andra instans (hovrätter) och Högsta domstolen, förvaltningsdomstolarna med tolv förvaltningsdomstolar, fyra domstolar i andra instans (kammarrätter) och Högsta förvaltningsdomstolen. Det finns också två specialdomstolar<sup>1</sup>. Domstolsverket, en myndighet under Justitiedepartementet, ansvarar för domstolarnas allmänna förvaltning, däribland resursfördelningen, tilldelningen av tjänster och utrustningen. Den oberoende domarnämnden<sup>2</sup> bereder förslag till alla domarutnämningar<sup>3</sup>, och på grundval av dessa utnämns domarna av regeringen<sup>4</sup>. Åklagarmyndigheten<sup>5</sup> är oberoende och åtskild från regeringen. Sverige vidtar åtgärder för att ansluta sig till Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo). Regeringen ämnar lägga fram en proposition om detta till riksdagen under 2022<sup>6</sup>. Advokatsamfundet är en oberoende och självstyrande sammanslutning som inrättats genom lag. Den ansvarar för tillsyn över advokaters yrkesverksamhet och disciplinärenden mot sina medlemmar<sup>7</sup>.

### Oavhängighet

**Allmänhet och företag fortsätter i stor utsträckning att uppfatta det svenska domstolsväsendet som oberoende.** Under 2022 uppfattade 74 % av allmänheten och 70 % av företagen nivån på domstolarnas och domarnas oberoende som ”ganska eller mycket bra” överlag<sup>8</sup>. Uppgifterna i resultattavlan för rättskipningen i EU 2022 visar inte på någon tydlig tendens vad gäller förändringar i uppfattningen av oberoendet sedan 2016. Bland allmänheten har andelen som uppfattar domstolsväsendet som oberoende ökat sedan 2021 (71 %), men minskat jämfört med 2016 (77 %). Bland företag är läget det omvända: andelen som uppfattar domstolsväsendet som oberoende har minskat något sedan 2021 (71 %), men ökat jämfört med 2016 (66 %).

**Den kommitté som utreder förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende har fortsatt sitt arbete och kommer att lägga fram sitt betänkande senast i februari 2023.** Denna parlamentariskt sammansatta kommitté har sammanträtt regelbundet och har intensifierat sitt arbete, däribland genom att inrätta två externa expertgrupper till stöd

---

<sup>1</sup> Arbetsdomstolen och Försvarsunderrättsedomstolen. Sveriges bidrag till 2021 års rapport om rättsstatsprincipen. För en beskrivning av domstolsväsendets struktur, se Cepej (2021), *Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States*.

<sup>2</sup> Domarnämnden består av nio ledamöter: fem aktiva eller före detta domare som föreslås av domstolarna, två jurister verksamma utanför domstolsväsendet (en advokat som föreslås av Advokatsamfundet, en jurist som föreslås av Sveriges kommuner och regioner och Arbetsgivarverket) och två företrädare för allmänheten. Allmänhetens företrädare väljs av riksdagen (och är vanligtvis riksdagsledamöter) medan de sju övriga ledamöterna förordnas av regeringen.

<sup>3</sup> Domarnämnden bedömer de sökandes kvalifikationer och lägger fram ett motiverat förslag (i rangordning, i allmänhet med tre kandidater) till regeringen, som utnämner domaren. Om regeringen avser att välja en sökande som inte ingår i domarnämndens förslag ska nämnden ha möjlighet att yttra sig om personen. Sedan det nuvarande systemet infördes 2011 har regeringen alltid följt förslagen.

<sup>4</sup> Lag (2010:1390) om utnämning av ordinarie domare.

<sup>5</sup> Regeringsformen, 12 kap. 2 §.

<sup>6</sup> Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 1.

<sup>7</sup> Rättegångsbalken 8 kap.

<sup>8</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 50 och 52. Uppfattningen om domstolsväsendet oberoende kategoriseras enligt följande: mycket lågt upplevt oberoende (färre än 30 % av uppgiftslämnarna anser att domstolsväsendets oberoende ligger på en ganska eller mycket bra nivå), lågt (30–39 %), medelhögt (40–59 %), högt (60–75 %), mycket högt (över 75 %).

för dess arbete, en i förhållande till ändring av grundlagen och en i förhållande till domstolarnas oberoende<sup>9</sup>. Kommittén har genomfört jämförande studier av grundlagsändringar och domstolsväsendets oberoende genom att i synnerhet studera liknande EU-länder<sup>10</sup>. Den inrättades i februari 2020 och kommer att redovisa sitt arbete i februari 2023<sup>11</sup>. Bland de viktigaste frågorna är justitierådets antal och pensionsålder, Domstolsverkets roll och oberoende samt förfarandet för att ändra grundlagen. Trots att detta inte ingår i kommitténs utredningsdirektiv har berörda parter också lyft frågor om Justitiekanslern, som utnämns av regeringen och har till uppdrag att övervaka domstolar och domare, och om inledning av disciplinförfaranden mot domare, vilket kan vara problematiskt i fråga om domstolsväsendets oberoende<sup>12</sup>. Som noterades i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen baseras lönesättningen för nyutnämnda domare på kollektivavtal mellan domarna och Domstolsverket, och inom detta ramverk ses de över årligen av domaren och den ansvariga domstolsordföranden<sup>13</sup>.

## Kvalitet

**Som kompensation för det ökade antalet ärenden i de svenska domstolarna har regeringen föreslagit att höja budgetanslaget till Domstolsverket och göra det flerårigt. I budgetpropositionen för 2022 anslog regeringen omkring 623 miljoner euro (6,7 miljarder kr) till de svenska domstolarnas verksamhet under perioden 2022–2024<sup>14</sup>, vilket är en ökning med nästan 5 % jämfört med 2021<sup>15</sup>. Som noterades i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen har berörda parter och Domstolsverket betonat att det är nödvändigt att resurserna ökar långsiktigt i stället för på årsbasis; detta för att säkerställa förutsägbarhet och ge domstolarna möjlighet att hantera det ökande antalet brottmål<sup>16</sup>. Domstolsverket överlämnade den 28 februari 2022 sitt remissvar på de föreslagna budgetanslagen. Verket hade begärt ytterligare anslag för särskilda utgiftsposter, bl.a. omkring 10,7 miljoner euro (115 miljoner kr) för domstolarnas verksamhet under 2025<sup>17</sup>. Medan de berörda parterna överlag välkomnade de ökade budgetanslagen påpekade Sveriges domareförbund att budgetökningen till domstolarna**

<sup>9</sup> Den expertgrupp som utreder frågan om ändring av grundlagen består av två professorer i statsvetenskap, en domare från Högsta förvaltningsdomstolen och en tidigare chef över konstitutionsutskottets kansli. Den expertgrupp som behandlar frågan om domstolsväsendets oberoende består av företrädare för Sveriges domareförbund, Sveriges advokatsamfund och Domstolsverket, samt en högskolelektor i statsvetenskap och en professor i juridik. Kommittén har också inrättat en separat grupp bestående av tre justitieråd från de två högsta domstolarna vardera, som behandlar de utredningsdirektiv som särskilt rör de högsta domstolarna (t.ex. frågan om huruvida antalet justitieråd bör regleras i grundlagen). Information från kommitténs kansli.

<sup>10</sup> I sitt arbete tar kommittén hänsyn till relevanta europeiska normer, i synnerhet Europarådets ministerkommittés rekommendation CM/Rec(2021)12 och relevanta yttranden från Venedigkommissionen. Se 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 3.

<sup>11</sup> För en detaljerad beskrivning av kommittédirektiven, se 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 2–3. I mars 2021 överlämnade kommittén ett betänkande om den första delen av dess uppdrag, nämligen i fråga om tänkbara begränsningar av föreningsfriheten för sammanslutningar som ägnar sig åt terrorism.

<sup>12</sup> Bidrag från Civil Liberties Union for Europe till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 3.

<sup>13</sup> Enligt Sveriges domareförbund har lönesättningen inte förändrats under perioden i fråga. Se även 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 3.

<sup>14</sup> Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 5 och Domstolsverkets bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 11.

<sup>15</sup> Som noterades i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen var budgetanslaget 2020 ungefär 585 miljoner euro (6 miljarder kr) och 2021 ungefär 625 miljoner euro (6,4 miljarder kr).

<sup>16</sup> Se 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 4.

<sup>17</sup> Domstolsverket (2022), *Budgetunderlag 2023–2025*, s. 7–9.

bör jämföras med den ännu större budgetökningen till Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten<sup>18</sup>. Rekryteringen av domare är en stor utmaning för de svenska domstolarna<sup>19</sup>. Sverige anslår omkring 0,27 % av sin BNP till domstolarna; denna andel har i princip varit oförändrad sedan 2012 och i synnerhet under perioden 2018–2020<sup>20</sup>.

**Digitaliseringen av domstolsväsendet åtgärdar vissa av bristerna. Rådet för rättsväsendets digitalisering har antagit en strategisk plan för 2023–2027.** Användningen av och tillgången till digital teknik är överlag god i de svenska domstolarna<sup>21</sup>. Under 2021 ringdes över 180 000 videokonferenssamtal till eller från förhandlingssalar, vilket är en ökning med 40 % (2020 ringdes 127 000 st.)<sup>22</sup>. Det finns dock fortfarande vissa brister när det gäller onlinetillgången till domar i första instans och arrangemangen för att göra domarna maskinläsbara<sup>23</sup>. Vissa förbättringar har skett i fråga om digitala lösningar för att genomföra och följa brottmålsprocesser, i synnerhet när det gäller möjligheten för brottsoffer och svarande att lämna in skriftliga redogörelser online, men de tillgängliga digitala verktygen är fortfarande begränsade<sup>24</sup>. Systemet för digital ärendehantering av brottmål i tingsrätterna kommer att kunna tas i bruk i slutet av september 2022<sup>25</sup>. Det nya systemet för digitala domar i brottmålsprocesser förväntas avsevärt förbättra tillgången till och maskinläsbarheten för tingsrätternas digitala domar<sup>26</sup>. När detta projekt fullföljs under hösten 2022 kommer systemet gradvis att integreras med andra myndigheter och utvecklas för att även kunna hantera andra typer av förfaranden och domar<sup>27</sup>. I februari 2022 antog rådet för rättsväsendets digitalisering<sup>28</sup> en ny strategisk plan för rättsväsendets digitalisering för 2023–2027<sup>29</sup>. Planen fokuserar på samverkan mellan myndigheterna och samarbete om rättsväsendets digitalisering. En åtgärdsplan kommer att läggas fram där de huvudsakliga åtgärderna och initiativen för att genomföra planens strategiska mål beskrivs<sup>30</sup>.

---

<sup>18</sup> *Svenska Dagbladet* (2022), debattartikel: ”Ryckig finansiering slår mot domstolarna”, samt uppgifter från Sveriges domareförbund i samband med det virtuella besöket i Sverige.

<sup>19</sup> Domstolsverket (2022), *Budgetunderlag 2023–2025*, s. 7. Sveriges domareförbund nämnde också problem med att tillsätta lediga tjänster i vissa domstolar under besöket.

<sup>20</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 35.

<sup>21</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 42 och 43.

<sup>22</sup> Domstolsverkets bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 12.

<sup>23</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 48 och 49.

<sup>24</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 47.

<sup>25</sup> Detta projekt omfattar utvecklingen av nya domar i brottmål med ett strukturerat informationsflöde genom den juridiska kedjan, elektronisk underskrift av domar, digitala originaldomar och inbyggt dataskydd. Domstolsverket (2022), *Årsredovisning 2021*, s. 89.

<sup>26</sup> Skriftligt bidrag från Brottsförebyggande rådet i samband med besöket i Sverige.

<sup>27</sup> Skriftligt bidrag från Brottsförebyggande rådet i samband med besöket i Sverige.

<sup>28</sup> Rådets kansli upprättades inom ramen för Brottsförebyggande rådet i september 2020. Rådet består av cheferna för elva olika myndigheter: Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket, Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Rättsmedicinalverket, Skatteverket, Tullverket och Åklagarmyndigheten. Se också 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 4.

<sup>29</sup> De olika myndigheterna inom rättsväsendet har egna strategiska planer och digitaliseringsplaner som existerar parallellt med den nya strategiska planen. Den tidigare strategiska planeringsfasen för samverkan inom rättsväsendets digitalisering kommer att avslutas under 2022. När denna fas är avslutad kommer de viktigaste informationsflödena mellan myndigheterna i fråga om brottmålsprocesser att vara digitaliserade. Skriftligt bidrag från Brottsförebyggande rådet i samband med besöket i Sverige.

<sup>30</sup> Den strategiska planen har fyra strategiska mål, nämligen att flödet av information genom brottmålsprocessen ska vara digitalt och strukturerat, att kommunikationen med fysiska och juridiska personer ska vara digital och samordnad där detta är relevant, att rätt förutsättningar för uppföljning och

## Effektivitet

**Trots den fortsatta ökningen av antalet förvaltningsrättsliga mål är det svenska domstolsväsendet fortfarande effektivt.** Antalet inkommande tvistemål förblev 2020 förhållandevis lågt, samtidigt som antalet inkommande förvaltningsrättsliga mål fortsatte att öka<sup>31</sup>. Den beräknade tid som krävs för att avsluta förvaltningsrättsliga mål i den första instansen är kort (107 dagar år 2020) och har fortsatt minska (125 dagar år 2019)<sup>32</sup>. Avslutandegraden har förbättrats både för tvistemål (från 97,5 % år 2019 till 102,8 % år 2020) och för förvaltningsrättsliga mål (från 101,7 % år 2019 till 102,3 % år 2020)<sup>33</sup>. Antalet pågående tvistemål, förvaltningsrättsliga mål och andra mål förblev förhållandevis lågt under 2020 och var något lägre än under 2019<sup>34</sup>. I allmänhet förblev domstolarna öppna under covid 19-pandemin och beslut om att uppskjuta förhandlingarna togs på domstolsnivå. Enligt uppgifter från Domstolsverket<sup>35</sup> minskade andelen uppskjutna förhandlingar totalt under 2021 (19,9 %, att jämföras med genomsnittet 20,9 % under 2020)<sup>36</sup>

**Sverige har infört nya regler för att effektivisera domstolsförfarandena.** I november 2021 ändrades rättegångsbalken så att domstolarna får avgöra vissa brottmål och civilrättsliga mål utan förhandling<sup>37</sup>. Målet med ändringen var att effektivisera behandlingen och avgörandet av målen och samtidigt respektera parternas rättigheter<sup>38</sup>. Dessutom har ett pilotprogram för att påskynda brottmålsprocesser genomförts sedan oktober 2021 i 27 av de 48 tingsrätterna, däribland i sex av Sveriges största städer<sup>39</sup>. En särskild utredning har föreslagit regeringen att detta förfarande bör göras permanent och användas i alla svenska domstolar från och med januari 2023<sup>40</sup>.

---

analys inom rättssystemet ska finnas och att samverkan ska vara effektiv och innovationsfrämjande. Skriftligt bidrag från Brottsförebyggande rådet i samband med besöket i Sverige.

<sup>31</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 3 och 5.

<sup>32</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 9.

<sup>33</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 12 och 13.

<sup>34</sup> Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022, diagram 14.

<sup>35</sup> Enligt uppgifter från Domstolsverket minskade antalet inkommande och avgjorda ärenden något under 2021 (med 2,3 % för inkommande och 1,9 % för avgjorda ärenden jämfört med 2020) medan antalet pågående ärenden vid slutet av året fortsatte att minska (158 245 ärenden år 2021 att jämföras med 164 499 ärenden år 2020). Högsta domstolen fick den största ökningen av inkommande ärenden, som ökade med 16 % från 2020 till 2021 (6 982 ärenden 2020 att jämföras med 8 113 ärenden 2021) och pågående ärenden vid slutet av året, som ökade med 29 % (1 041 ärenden 2020 att jämföras med 1 346 ärenden 2021). Domstolsverket (2022), *Årsredovisning 2021*, s. 16, 17 och 19.

<sup>36</sup> Domstolsverket (2022), *Årsredovisning 2021*, s. 83. Andelen inställda förhandlingar avser förhållandet mellan inställda förhandlingar och det totala antalet förhandlingar för alla svenska domstolar. Andelen kan variera betydligt mellan olika domstolar.

<sup>37</sup> Sveriges regering (2021), *Utökade möjligheter att avgöra mål på handlingarna i allmän domstol*.

<sup>38</sup> I brottmål kan tingsrätterna avgöra ärenden utan förhandling om det maximala straffet är böter eller villkorlig dom kombinerad med böter. Tidigare var detta möjligt endast om det maximala straffet var böter. Om någondera parten begär förhandling måste domstolen fortfarande hålla förhandling. I civila rättsfall kan hovrätten avgöra ärenden utan förhandling om förhandling inte behöver hållas. Tidigare var villkoret att det skulle vara uppenbart att förhandlingen inte behövdes. Genom ändringen har reglerna för civilrättsliga mål samordnats med motsvarande regler för brottmål i hovrätternas förfarande. Uppgifter från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige.

<sup>39</sup> Mellan januari och oktober 2021 avgjordes närmare 11 000 ärenden inom ramen för pilotprogrammet. En särskild utredningsgrupp har föreslagit att regeringen ska permanenta detta program från och med 2023 och utöka det till hela landet. Domstolsverkets bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 13.

<sup>40</sup> Domstolsverkets bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 13.

## II. REGELVERK FÖR KORRUPTIONSBEKÄMPNING

Sverige har överlag alla rättsliga och institutionella ramar på plats för att bekämpa och förebygga korruption. Riksenheten mot korruption är den avdelning inom Åklagarmyndigheten som ansvarar för alla brottsutredningar som rör korruption och mutor, även mutbrott utomlands. Polisens nationella anti-korruptionsgrupp, som ingår i Polismyndigheten, har till uppgift att både utreda korruptionsbrott och förebygga korruption genom att stödja olika myndigheter vid utarbetandet av anti-korruptionsstrategier. Avdelningen för särskilda utredningar inom Polismyndigheten handhar interna utredningar av poliser och åklagare (däribland vad gäller korruptionsbrott). Ekobrottsmyndigheten, som sorterar under Justitiedepartementet, har i uppdrag att utreda och lagföra grov ekonomisk brottslighet, inbegripet återtagande av brottsvinster. Andra myndigheter, som Riksrevisionen, Konkurrensverket, Brottsförebyggande rådet (Brå) och finanspolisen inom Polismyndigheten, ansvarar för förebyggande och utredning av korruption samt för kriminaltekniska undersökningar och revisioner.

**Uppfattningen bland experter och företagsledare är att Sverige är ett av världens minst korrupta länder.** I Transparency Internationals index över upplevd korruption fick Sverige 2021 85 poäng av 100 och kom på andra plats i EU och på fjärde plats i världen<sup>41</sup>. Denna uppfattning har varit tämligen stabil under de senaste fem åren<sup>42</sup>. Enligt den särskilda Eurobarometern om korruption 2022 anser 32 % av de tillfrågade att det finns utbredd korruption i deras land (EU-genomsnittet är 68 %) och 9 % att de påverkas personligt av korruption i sin vardag (EU-genomsnittet är 24 %)<sup>43</sup>. 38 % av företagen anser att det finns utbredd korruption (EU-genomsnittet är 63 %) och 14 % att korruption är ett problem för deras affärsverksamhet (EU-genomsnittet är 34 %)<sup>44</sup>. Visare anser 36 % av de tillfrågade personerna att tillräckligt många fall har lagförts för att människor ska avskräckas från korruption (EU-genomsnittet är 34 %)<sup>45</sup>, medan 43 % av företagen anser att de individer och företag som åkt fast för mutor av en högre tjänsteman får lämpliga straff (EU-genomsnittet är 29 %)<sup>46</sup>.

**Genomförandet av den första nationella handlingsplanen mot korruption i den offentliga förvaltningen, som antogs i december 2020, pågår fortfarande.** Syftet med handlingsplanen är att ge myndigheterna verktyg och bästa praxis för att förebygga korruption<sup>47</sup>. Planen har överlag tagits emot väl, bland annat av Gruppen av stater mot

---

<sup>41</sup> Transparency International (2022), *Corruption Perception Index 2021*, s. 2–3. Den upplevda korruptionen kategoriseras enligt följande: låg (experter och företagsledares upplevelse av korruption i offentlig sektor ges en poäng som överstiger 79), relativt låg (79–60), relativt hög (59–50), hög (under 50).

<sup>42</sup> Sverige fick 84 poäng 2017 och 85 poäng 2021. Poängen anses öka eller minska betydligt när den förändras med mer än fem poäng under en femårsperiod; förbättras/försämras (förändras med 4–5 poäng), ligga relativt stabilt (förändras med 1–3 poäng).

<sup>43</sup> *Special Eurobarometer 523: corruption* (2022). Eurobarometeruppgifterna om invånarnas upplevelse och erfarenhet av korruption uppdateras vartannat år. Den tidigare uppsättningen uppgifter finns i *Special Eurobarometer 502* (2020).

<sup>44</sup> *Flash Eurobarometer 507: businesses' attitudes towards corruption in the EU* (2022). Eurobarometeruppgifterna om företagens upplevelse och erfarenhet av korruption uppdateras vartannat år. Den tidigare uppsättningen uppgifter finns i *Flash Eurobarometer 482* (2019).

<sup>45</sup> *Special Eurobarometer 523: corruption* (2022).

<sup>46</sup> *Flash Eurobarometer 507: businesses' attitudes towards corruption in the EU* (2022).

<sup>47</sup> 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 6.



korruption (Greco) i Europarådet<sup>48</sup>. Vissa berörda parter gav tidigare uttryck för oro, bland annat för avsaknaden av integritetsregler för personer i ledande befattningar i staten<sup>49</sup> och en brist på tydlighet och ambition. Sedan dess har dock en viss dialog ägt rum med det civila samhället<sup>50</sup>. Som en viktig milstolpe inom den nationella handlingsplanen mot korruption har Statskontoret offentliggjort en delredovisning av regeringens korruptionsförebyggande strategi, som bygger på en studie av 209 myndigheter. Ungefär 80 % av myndigheterna har infört riskbedömning i förhållande till korruption och 65 % av dem som ingår i studien har också upprättat förfaranden för att rapportera om oriktigheter. I delredovisningen framhävs tre faktorer som bör förbättras: de olika myndigheternas förståelse av begreppet korruption, ledningens roll samt tillgången till nödvändiga resurser och nödvändig expertis. I enlighet med handlingsplanen mot korruption kommer Statskontoret att följa upp delredovisningens resultat och lägga fram sin slutredovisning senast i slutet av 2023<sup>51</sup>.

**Vissa lagbestämmelser mot korruption håller på att ses över** Som angavs i 2020 och 2021 års rapporter om rättsstatsprincipen<sup>52</sup> är ett stort antal korruptionsrelaterade gärningar straffbelagda i Sverige, och lagstiftningen om vissa frågor håller på att ses över. En kommitté som fått i uppdrag att utreda preskriptionstider har föreslagit att preskriptionstiderna ska samordnas med dem för grova brott, däribland att preskriptionstiden för grovt tagande av muta och grovt givande av muta ska förlängas från 10 till 15 år. Detta förslag diskuteras för närvarande inom regeringen<sup>53</sup>. En kommitté som utrett korruption inom spelverksamhet har också utpekat ett antal möjliga åtgärder för att minska korruptionsrisken. Bland dessa finns förbättring av upptäckten av och åtgärder mot matchfixning liksom reformer av den lagstiftning som reglerar spelverksamhet och penningtvätt<sup>54</sup>.

**De institutioner som bekämpar korruption är i allmänhet resursstarka, men en revision har funnit några brister hos Ekobrottsmyndigheten.** Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten har bekräftat att resurserna överlag är tillräckliga<sup>55</sup> men har också påpekat att det finns vissa problem i förhållande till ekonomiska brott. Riksrevisionen har lämnat ett antal kritiska anmärkningar vad gäller Ekobrottsmyndighetens funktion, i synnerhet i fråga om internkontroll, informationsdelning inom organisationen och ledningen samt verksamhetens prioriteringar och fokus (däribland användningen av olika IT-system, genomförandet av utredningar och prioriteringen av förebyggande åtgärder)<sup>56</sup>. Ekobrottsmyndigheten har angett att den sedan 2020 – tidpunkten för Riksrevisionens senaste revision – har vidtagit ett antal åtgärder för att åtgärda bristerna<sup>57</sup>. Uppgifter från

<sup>48</sup> Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance Report*, rekommendation i), stycke 7–11.

<sup>49</sup> Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance Report*, rekommendation i), stycke 7–11.

<sup>50</sup> Information från Transparency International i samband med besöket i Sverige.

<sup>51</sup> Statskontoret (2022), *Arbete mot korruption är under utveckling*, s. 1–9, och bidrag från Sverige till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 1 och 9–10.

<sup>52</sup> 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 5, och 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 6.

<sup>53</sup> Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 14–15.

<sup>54</sup> Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 12, och Sveriges regering (2021), *Åtgärder mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet*, s. 9–15.

<sup>55</sup> 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 7, samt uppgifter från Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i samband med besöket i Sverige.

<sup>56</sup> Riksrevisionen (2021), *Ekobrottsmyndigheten – arbetet mot den organiserade ekonomiska brottsligheten*, s. 5–7.

<sup>57</sup> Uppgifter från Ekobrottsmyndigheten i samband med besöket i Sverige samt Ekobrottsmyndighetens årsredovisning 2021, s. 6–7.

Brottsförebyggande rådet tyder på en kraftig ökning av anmälda mutbrott under 2021 jämfört med 2020<sup>58</sup>. Under 2021 lagfördes 81 mutbrott och 35 domar föll, varav två ledde till fängelse (båda för grovt givande av muta)<sup>59</sup>.

**Korruption till följd av infiltration av organiserad brottslighet i offentlig förvaltning och/eller i den lagliga ekonomin.** Flera statliga myndigheter har i sina senaste hotbedömningar kommit fram till att det finns brister i åtgärderna mot organiserad brottslighet, bland annat vad gäller dess inflytande genom korruption av den offentliga sektorn<sup>60</sup>. I synnerhet gör ansvarsfördelningen mellan många institutioner och den i stor utsträckning tillitsbaserade kulturen att det är svårt att upptäcka organiserad brottslighet och korruption. Myndigheter och företag förefaller vara sårbara för korruption, kriminell infiltration och otillåten påverkan som har samband med organiserad brottslighet<sup>61</sup>. Man har också noterat problem på lokal nivå<sup>62</sup>, bland annat en motvilja bland lokal personal att inrapportera möjliga oriktigheter, i synnerhet vad gäller bedrägeri inom det sociala skyddssystemet<sup>63</sup>. Regeringen har meddelat att en omfattande översyn i frågan ska genomföras, som ska inledas 2022<sup>64</sup>.

**Mutbrott utomlands är ett område med särskilt hög korruptionsrisk på grund av otillräckliga rättsliga bestämmelser och otillräcklig lagföring för att ställa företag till svars.** Trots att Sverige är ett globalt exportland med många multinationella företag kan landets insatser för att lagföra mutbrott utomlands och nå slutliga domslut karaktäriseras som måttliga<sup>65</sup>. OECD har upprepade gånger uppmanat Sverige att se över sin lagstiftning för att säkerställa att företag som ger mutor till utländska tjänstemän för att uppnå fördelar i internationella affärsförbindelser utreds och lagförs ordentligt<sup>66</sup>. Som noterades i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen och har uttryckts av OECD:s arbetsgrupp är det fortfarande svårt att nå fällande dom i fall av mutbrott utomlands på grund av svårigheter i fråga om ömsesidig rättslig hjälp och insamling av bevis i sådana mål<sup>67</sup>. Den rättsliga definitionen av

---

<sup>58</sup> De uppgifter som lämnats om mutbrott omfattar 309 anmälda fall av tagande av muta, 82 anmälda fall av givande av muta samt 9 anmälda fall av handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott under 2021 (totalt 400 anmälda fall att jämföras med 152 anmälda fall under 2020).

<sup>59</sup> Officiell brottsstatistik från Brottsförebyggande rådet.

<sup>60</sup> Myndigheter i samverkan (2021), *Myndighetsgemensam lägesbild – organiserad brottslighet 2021*, s. 3.

<sup>61</sup> Myndigheter i samverkan (2021) *Myndighetsgemensam lägesbild – organiserad brottslighet 2021*, s. 3, 22–26.

<sup>62</sup> Ekström, Anna (utredning åt Göteborgs stad) (2021), *Finns det en tystnadskultur i Göteborg stad?* och uppgifter som mottagits i samband med besöket i Sverige.

<sup>63</sup> Sveriges kommuner och regioner (2021), *Välfärdsbrott och otillåten påverkan*, s. 5: ”Problematiken kring otillåten påverkan verkar öka. Ibland är påverkansförsöken kopplade till välfärdsbrott, ibland till andra beslut som kommunala tjänstemän och politiker fattar. Intervjuerna från tjänstepersoner som arbetar i socioekonomiskt utsatta områden visar att otillåten påverkan från kriminella kan vara närvarande i det dagliga arbetet och leda till självcensur och tystnadskultur. Många tjänstepersoner som intervjuats beskriver inte detta endast i termer av en arbetsmiljöfråga, utan också som ett hot mot vårt demokratiska system.”

<sup>64</sup> *Svenska Dagbladet* (2021), ”Regeringen vill kartlägga korruptionsbrotten”: ”Vi kommer att ta initiativ till en bred översyn av förekomsten av otillåten påverkan på myndigheter och förvaltningar och även i det privata” (citrat av justitieminister Morgan Johansson).

<sup>65</sup> Enligt uppgifter från Riksenheten mot korruption inleddes 2021 två förundersökningar och utformades en åtalsakt för mutbrott utomlands (inget fall av mutbrott utomlands avgjordes i domstol); skriftligt bidrag från Åklagarmyndigheten. Se också 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 7–8.

<sup>66</sup> OECD (2019), *Sweden must urgently implement reforms to boost the fight against bribery*.

<sup>67</sup> OECD (2017), *OECD says Swedish progress combatting foreign bribery insufficient to warrant Phase 4 evaluation*, OECD (2019), *Sweden must urgently implement reforms to boost the fight against bribery* och

mutbrott utomlands fortsätter att ha brister<sup>68</sup>, vilket förblir ett problem, i synnerhet på grund av bristen på straffrättsligt ansvar för företag i svensk lagstiftning<sup>69</sup>.

**Sverige förlitar sig på en stark öppenheitskultur när det gäller hanteringen av möjliga intressekonflikter och etiska överträdelser.** Grundlagen, olika regler och olika uppförandekoder är tillämpliga på beslutsfattare och tjänstemän inom offentlig sektor<sup>70</sup>. Regeringskansliet genomför för närvarande en uppdatering av de etiska riktlinjernas form och innehåll i syfte att öka kunskapen om de befintliga reglerna, uppförandekoderna och rättsliga bestämmelserna och göra dem mer lättåtkomliga och användarvänliga. Detta dokument, som inte blir rättsligt bindande<sup>71</sup>, förväntas antas före de allmänna valen i september 2022<sup>72</sup>. I de föreslagna övergripande riktlinjerna finns ingen övervakningsmekanism och det är osäkert i vilken utsträckning ministrarna kommer att omfattas av dem, vilket också har uppmärksammats av Greco (riktlinjernas exakta tillämpningsområde ska fortfarande beslutas). Dessutom finns för närvarande ingen utbildning om intressekonflikter riktad till personer i ledande befattningar, och inte heller någon rådgivande kommitté i etiska frågor<sup>73</sup>. Myndigheterna planerar att erbjuda en digital utbildning från och med hösten 2022<sup>74</sup>. Överlag är det oklart om de uppdaterade riktlinjerna kommer att hantera den existerande regelfragmenteringen tillräckligt väl.

**Reglerna om redovisning av offentliga tjänstemäns tillgångar är fortfarande ofullständiga.** Greco har välkomnat införandet av ändrade riktlinjer om redovisning av offentliga tjänstemäns tillgångar<sup>75</sup>, men gruppens bredare rekommendation om att införa ett allmänt krav på redovisning av betydande skulder för ministrar och statssekreterare, liksom för deras makar och familjemedlemmar, har inte följts<sup>76</sup>.

**Lobbyverksamhet är fortfarande oreglerad i Sverige, men landets strategi för att motverka korrupktion stöds av dess kultur av öppenhet och tillgång till information. I**

---

2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 7–8, samt uppgifter som mottagits i samband med besöket i Sverige.

<sup>68</sup> Enligt svensk straffrätt finns inget straffrättsligt ansvar för företag, utan bara för fysiska personer. Därmed kan varken svenska eller utländska företag åtalas. Ett företag kan dock dömas till företagsböter om ett brott har begåtts inom ramen för företagets verksamhet. Företagsvinster kopplade till mutbrott utomlands kan beslagtogs. Den svenska regeringen gjorde vissa lagändringar i slutet av 2019 i syfte att genomföra OECD:s rekommendationer, men problem kvarstår och det är fortfarande besvärligt att i praktiken nå fällande dom i mutbrott utomlands. Dessutom försvåras lagföringen av mutbrott utomlands av kravet på dubbel straffbarhet (dvs. att överträdelserna måste vara straffbara enligt både svensk och utländsk lag).

<sup>69</sup> I samband med den landsspecifika övervakningen i förhållande till OECD:s konvention mot mutor har OECD flera gånger sedan 2014 uppmanat Sverige att ta itu med problem rörande det svenska ramverket för mutbrott utomlands, däribland i fråga om straffrättsligt ansvar för företag och dubbel straffbarhet. För en fullständig översikt, se <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/sweden-oecdanti-briberyconvention.htm>. Se även OECD (2019), *Sweden must urgently implement reforms to boost the fight against bribery* och uppgifter som mottagits i samband med besöket i Sverige.

<sup>70</sup> Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance Report*, rekommendation ii, stycke 13–23.

<sup>71</sup> Även om riktlinjerna i sig inte kommer att vara rättsligt bindande är målet med de etiska riktlinjerna att sätta in det rättsliga regelverket som tillämpas på offentliga tjänstemän och beslutsfattare i sitt sammanhang och ge exempel på situationer där vissa lagar och regler tillämpas.

<sup>72</sup> Uppgifter från Justitiedepartementet och Statskontoret i samband med besöket i Sverige, samt skriftlig information från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige.

<sup>73</sup> Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance Report*, rekommendationerna ii och iii, stycke 13–29.

<sup>74</sup> Uppgifter från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige.

<sup>75</sup> 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 8.

<sup>76</sup> Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance Report*, rekommendationerna vii och viii, stycke 46–53.

synnerhet har Greco's rekommendationer om att införa regler om riktlinjer för beslutsfattare om interaktion med lobbyister och offentliggörande av lobbykontakter inte genomförts<sup>77</sup>. Inga sådana bindande regler om lobbyverksamhet planeras inom den närmaste framtiden<sup>78</sup>. Sammantaget är dock den allmänna kulturen med offentlighet, öppenhet och tillgång till information grundstenen för Sveriges modell för att förebygga korruption<sup>79</sup>.

**Karantänsreglerna för personer i ledande befattningar i staten fortsätter att gälla. En utvärdering inleddes i juni 2022.** Karantänsreglerna omfattar statsråd och statssekreterare som går vidare till nytt arbete eller nya uppdrag utanför staten eller den offentliga sektorn, liksom de högsta tjänstemännen vid Riksrevisionen<sup>80</sup>. Enligt myndigheterna förefaller lagen hittills ha haft avsedd avskräckande verkan även om den har genomförts under alltför kort tid för att man ska kunna utvärdera dess verkan ordentligt<sup>81</sup>. Trots detta är de svenska reglerna om övergång till annan verksamhet överlag begränsade i omfattning och inverkan<sup>82</sup>. Från det att reglerna infördes under 2018 till slutet av maj 2022 har 21 statsråd och statssekreterare anmält övergång till annan verksamhet till Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner<sup>83</sup>. Nämnden har dock inte infört några sådana åtgärder för övergångar<sup>84</sup>. I juni 2022 inrättade regeringen en undersökningskommitté som ska lägga fram ytterligare förslag på övergångsrestriktioner i händelse av övergångar från vissa typer av verksamhet eller uppdrag i den offentliga sektorn. Utredningen kommer också att omfatta en utvärdering av de befintliga karantänsreglerna för personer i ledande befattningar i staten, och resultaten ska läggas fram senast i slutet av 2023<sup>85</sup>.

**Reglerna för finansiering av politiska partier är tydliga.** Rapporteringskraven för politiska partier är tydligt definierade. Nationella, regionala och kommunala partier ska redovisa källan till sina intäkter, men inte sina utgifter, till Kammarkollegiet<sup>86</sup>. Kammarkollegiet ska i juli varje år göra redovisningarna för föregående år tillgängliga för allmänheten<sup>87</sup>.

**En ny visseblåsarlag antogs i oktober 2021.** Syftet med lagen är att införliva EU:s visseblåsarldirektiv<sup>88</sup> och den gäller privata och offentliga organisationer<sup>89</sup>. Statskontoret har

---

<sup>77</sup> Greco, *Fifth Evaluation Round – Evaluation Report*, stycke 51–52 och Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance Report*, rekommendation v, stycke 37.

<sup>78</sup> Uppgifter från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige.

<sup>79</sup> Se även avsnitt III; 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 10.

<sup>80</sup> 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 8.

<sup>81</sup> Skriftlig information från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige, och Greco, *Fifth Evaluation Round – Compliance Report*, rekommendation vi, stycke 40–45.

<sup>82</sup> 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 8.

<sup>83</sup> Antal personer per år: en (2018), nio (2019), två (2020), två (2021) och sju (t.o.m. slutet av maj 2022).

<sup>84</sup> Skriftlig information från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige och verksamhetsredogörelsen för Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner 2021.

<sup>85</sup> Sveriges regering (2022), ”Regeringen tillsätter utredning om övergångsrestriktioner efter vissa anställningar och uppdrag i offentliga verksamheter”.

<sup>86</sup> Lag (2018: 90) om insyn i finansiering av partier. Se också 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 9.

<sup>87</sup> Kammarkollegiet, ”Här redovisar du partiets intäkter”.

<sup>88</sup> Direktiv (EU) 2019/1937 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten.

<sup>89</sup> Bidrag från Sverige till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 1 och 11, samt skriftlig information från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige.

lagt fram riktlinjer till stöd för de statliga institutionernas genomförande av lagen<sup>90</sup>. Berörda parter har uttryckt uppskattning för lagens tillämpningsområde, som också omfattar mindre institutioner och kommuner, och underlättar upptäckten av möjliga korruptionsbrott<sup>91</sup>.

**Korruptionsrisker i samband med covid-19-pandemin undersöks för närvarande.** I 2021 års rapport om rättsstatsprincipen framhävdes möjliga risker i samband med offentlig upphandling<sup>92</sup>. Regeringen tillsatte en kommitté i september 2021 för att bland annat analysera behovet av att ändra och skärpa lagstiftningen för att förebygga felaktiga utbetalningar och missbruk<sup>93</sup> och förbättra möjligheten att lagföra misstänka brott. Denna kommitté kommer att lägga fram sitt delbetänkande senast 31 maj 2022<sup>94</sup>.

### **III. MEDIERNAS MÅNGFALD OCH OBEROENDE**

Det svenska regelverket för mediernas mångfald återfinns i författningen<sup>95</sup> och annan lag<sup>96</sup>. Yttrandefriheten garanteras enligt regeringsformen, yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen. Den svenska medietillsynsmyndigheten, Myndigheten för press, radio och tv, verkar i överensstämmelse med grundlagen<sup>97</sup> och radio- och tv-lagen. Regeringen har föreslagit ändringar av radio- och tv-lagen<sup>98</sup> med syfte att öka öppenheten kring medieägandet och att uppdatera tillståndssystemet<sup>99</sup>.

**Sverige har verkningsfullt rättsligt skydd för medietillsynsmyndighetens oberoende** Den oberoende Myndigheten för press, radio och tv<sup>100</sup> är skyldig att stödja yttrandefrihet, mångfald, oberoende och tillgänglighet. I enlighet med regeringsformen är två nämnder – granskningsnämnden för radio och tv samt mediestödsnämnden – knutna till myndigheten, och myndigheten fungerar som deras kansli. De båda nämnderna är oberoende från myndigheten när de agerar i sin beslutsfattande funktion. 2022 års anslag till Myndigheten för press, radio och tv ökades med omkring 146 405 euro (omkring 1,5 miljoner kr)<sup>101</sup>. Övervakningsverket för mediepluralism (Centre for Media Pluralism and Media Freedom, 2022) fortsätter rapportera om mycket låg risk i förhållande till den svenska

---

<sup>90</sup> Information från Statskontoret i samband med besöket i Sverige.

<sup>91</sup> Information från Transparency International i samband med besöket i Sverige.

<sup>92</sup> 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 9–10.

<sup>93</sup> I synnerhet har kritik framförts mot Tillväxtverkets roll när det gäller korttidsstöd till företag påverkade av pandemin. Enligt kritiken har skyddsmekanismerna för att förebygga bedrägerier inte varit tillräckliga och verket inte haft lämpliga redskap för att hantera misstänkta fall. Trots att bedrägerier med korttidsstöd förefaller ha skett hade Tillväxtverket inte den nödvändiga kunskapen eller de rätta verktygen för att förebygga eller hantera sådana fall. Se Sveriges regering (2020), *Uppdrag om förhindrande av brott kopplade till de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som vidtas med anledning av det nya coronaviruset – Slutrapport*, s. 22–23.

<sup>94</sup> Sveriges regering (2021), *Översyn av stödet vid korttidsarbete*, s. 1 och 9.

<sup>95</sup> Den svenska författningen består av fyra grundlagar: regeringsformen, successionsordningen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

<sup>96</sup> Radio- och tv-lagen.

<sup>97</sup> Relevanta delar av författningen: regeringsformen och yttrandefrihetsgrundlagen.

<sup>98</sup> Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 19, och Sveriges regering (2021), *Ökad insyn i ägandet av radio- och tv-företag*.

<sup>99</sup> Sverige ligger på tredje plats i Reportrar utan gränsers internationella pressfrihetsindex från 2022, vilket är samma placering som föregående år.

<sup>100</sup> Den svenska medietillsynsmyndighetens oberoende har skydd i grundlagen (regeringsformen, 12 kap. 2 §.).

<sup>101</sup> Regeringsbeslut 13 avseende budgeten för Myndigheten för press, radio och tv, <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=22410>.

medietillsynsmyndighetens oberoende och effektivitet<sup>102</sup>. Såsom också bekräftas av berörda parter<sup>103</sup> har Sverige ett välfungerande självreglerande ramverk för mediesektorn, som omfattar såväl privata medier som public service<sup>104</sup>. Systemet har god tillslutning<sup>105</sup>.

**Regeringen har vidtagit åtgärder för att öka insynen i medieägandet.** I det svenska rättssystemet finns inga särskild lagstiftning om insyn i medieägandet. Enligt övervakningsverktyget för mediepluralism 2022 visar indikatorn för insyn i medieägandet på en medelhög risk. Efter en bedömning i samband med införlivandet av direktivet om audiovisuella medietjänster<sup>106</sup> har regeringen föreslagit ändringar av radio- och tv-lagen, vilka skulle leda till mer information om medieägandet för alla leverantörer av audiovisuella medie- och radiotjänster. Mer information omfattar även uppgifter om ägarstruktur och i vissa fall företags organisationsnummer. Dessa ändringar skulle innebära en skärpning av kravet i radio- och tv-lagen om att tillhandahålla tillgänglig information om tjänsteleverantörernas namn och kontaktuppgifter. Sverige har ingen sektorspecifik lagstiftning om mediekoncentration<sup>107</sup> och marknaden kännetecknas av en hög koncentration, särskilt i den audiovisuella sektorn<sup>108</sup>. På grund av bristen på särskild lagstiftning visar indikatorn för koncentration av nyhetsmedier på en hög risk, enligt övervakningsverktyget för mediepluralism 2022<sup>109</sup>.

**Sverige har ett robust skydd mot statlig eller politisk inblandning i public service-medier.** Mediernas oberoende när det gäller elektroniska medier, t.ex. radio och tv, skyddas i yttrandefrihetsgrundlagen, både för privata medier och public service. Sverige har tre public service-företag: Sveriges radio (SR), Sveriges television (SVT) och Sveriges Utbildningsradio (UR)<sup>110</sup>. Riksdagen beslutar om det allmänna uppdraget, organisationsramen och fördelningen av medel för de tre public service-företagen före varje ny tillståndsperiod. Detta bygger på en särskild proposition, som i sin tur bygger på förslag från en undersökningskommitté och ett offentligt samråd. Public service-företagen beslutar om hur detta uppdrag ska fullgöras, utan medverkan från regering eller riksdag. Men public service-företagen måste varje år offentliggöra en rapport om hur de har fullgjort uppdraget och dess villkor. Rapporterna bedöms av Granskningsnämnden<sup>111</sup>. När det gäller styrningsstrukturen för public service-företagen är det den ägande stiftelsen som utser och avskedar ledamöterna i företagens styrelser, i linje med de rättsliga bestämmelserna för aktieföretag. Stiftelsen har ingen möjlighet att påverka verksamheten och varken stiftelsen eller styrelseledamöterna kan påverka de tre företagens redaktionella beslut. Eftersom rutinerna för

---

<sup>102</sup> Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2022), Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022, landsrapport för Sverige, s. 11.

<sup>103</sup> Information från Tidningsutgivarna i samband med besöket i Sverige 2022.

<sup>104</sup> Som angavs i 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 8.

<sup>105</sup> Information från Medieombudsmannen i samband med besöket i Sverige 2022.

<sup>106</sup> Som angavs i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 11.

<sup>107</sup> Generella konkurrensregler gäller mediekoncentration och samgåenden.

<sup>108</sup> Enligt Reportrar utan gränsers landsuppgifter domineras den svenska audiovisuella marknaden av ett fåtal aktörer: fyra tv- och tre radiokoncerner (detta inbegriper offentligt ägda medier), <https://rsf.org/en/country/sweden>.

<sup>109</sup> Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2022), Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022, landsrapport för Sverige, s. 13.

<sup>110</sup> De svenska public service-företagen är aktieföretag. De ägs av Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB, som är en icke vinstdrivande stiftelse.

<sup>111</sup> Ett fristående beslutsfattande organ vid Myndigheten för press, radio och tv.

utnämning är väl definierade och innebär att de svenska public service-företagens styrelse och ledning är oberoende, visar indikatorn för oberoendet hos public service-mediers styrning och finansiering på en låg risk, enligt övervakningsverktyget för mediepluralism 2022<sup>112</sup>. Efter kritik av systemet med förhandsprövning av större nya tjänster hos public service-företagen, främst rörande den inneboende risken för att mediefriheten kan påverkas, tillsatte regeringen en utredning i mars 2021 i syfte att granska systemet. Tillståndsprocessen i Sverige regleras i radio- och tv-lagen<sup>113</sup>. Tillståndsperioden för public service-företagen förlängdes nyligen till åtta år<sup>114</sup>. Fler ändringar av radio- och tv-lagen föreslogs för att förlänga tillståndsperioden till åtta år för marknätet för kommersiell tv samt för analog och digital kommersiell radio<sup>115</sup>. Dessa ändringar skulle ge ett större operativt oberoende och förutsägbara förutsättningar för både public service-företagen och de privata företagen<sup>116</sup>.

**En nyligen genomförd utredning har bekräftat att ramen om tillgång till information fungerar fortsatt väl.** Sverige har en robust ram för tillgång till information<sup>117</sup>. Efter några händelser under covid-19-pandemins tidiga skede, där medier och allmänhet inte fick tillgång till beslut om bidrag till korttidsarbete, tillsatte regeringen 2021 en oberoende utredning för att granska förhållandena kring allmänhetens tillgång till information, särskilt avseende pandemin. Trots att man hittade vissa exempel på direkta och indirekta begränsningar var utredningens iakttagelser totalt sett positiva och bekräftade att systemet fungerar bra<sup>118</sup>. Enligt övervakningsverktyget för mediepluralism 2022 visar indikatorn för skydd av rätten till information på en låg risk, vilket ses som en positiv förändring jämfört med övervakningsverktyget för mediepluralism 2021 där risken var högre på grund av de tillfälliga restriktionerna till följd av pandemin<sup>119</sup>.

**Svenska journalister har överlag fortsatt gynnsamma arbetsvillkor.** Det finns återkommande utmaningar för journalister i form av färre möjligheter till fast anställning samt fler hot och trakasserier, särskilt på nätet. Just den typen av hot kan i vissa fall leda till själv censur<sup>120</sup>. Sedan juli 2021 har två varningar registrerats på Europarådets plattform för att främja skyddet av journalistik och journalisters säkerhet<sup>121</sup>. Enligt övervakningsverktyget för mediepluralism 2022 visar indikatorn för skydd och normer för journalistyrket och att journalister fortsatt har gynnsamma arbetsvillkor på en låg risk, även om det också rapporteras att svenska journalister utsätts för hat och förolämpningar<sup>122</sup>. Den utredare som utsågs 2020 för att granska det straffrättsliga skyddet för vissa samhällsnyttiga funktioner i

---

<sup>112</sup> Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2022), Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022, landsrapport för Sverige, s. 15.

<sup>113</sup> Radio- och tv-lagen (2010:696).

<sup>114</sup> 4 kap. 12 § och 11 kap. 4 §.

<sup>115</sup> Sveriges regering (2021) *Ökad insyn i ägandet av radio- och tv-företag*.

<sup>116</sup> Enligt de svenska myndigheterna ska förslaget antas i juli. Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

<sup>117</sup> Som angavs i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 11.

<sup>118</sup> Sveriges regering (2022), *Offentlighetsprincipen under covid-19-pandemin*.

<sup>119</sup> Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2022), Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022, landsrapport för Sverige, s. 10.

<sup>120</sup> Sveriges regering (2022), *En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner*.

<sup>121</sup> Varningarna avser trakasserier och hot mot journalister. Båda har hanterats av svenska myndigheter och i det ena fallet är det en uppdatering av en pågående rättegång. Europarådet, *Safety of journalists platform – Sweden*.

<sup>122</sup> Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022, landsrapport för Sverige, s. 11.

samhället, däribland journalister<sup>123</sup>, har slutfört sin granskning och konstaterar att journalistyrket är mycket utsatt. Därför föreslås ett förstärkt straffrättsligt skydd för journalister och deras anhöriga<sup>124</sup>. Regeringens uppdrag till Fojo medieinstitut att ta fram stöd till journalister och redaktörer som utsätts för hot och hat har förlängts under 2022<sup>125</sup>. Som ett ytterligare steg mot skydd av journalister fick Brottsoffermyndigheten 2021 cirka 480 000 euro (cirka 5 miljoner kr) för att genomföra en stor informationskampanj mot hatpropaganda på nätet<sup>126</sup>. Under 2021 bedömdes det inte vara nödvändigt med särskilt mediestöd kopplat till covid-19-pandemin. Men de medel som normalt anslås till medierna förstärktes i vissa fall som en följd av pandemin<sup>127</sup>. Under 2021 anslög regeringen ytterligare cirka 20 miljoner euro (cirka 200 miljoner kr) till mediestöd<sup>128</sup>.

#### **IV. ANDRA INSTITUTIONELLA FRÅGOR SOM RÖR KONTROLLER OCH MOTVIKTER**

Sverige har ett parlamentariskt styrelseskick med enkammersystem, där ett lagråd på förhand kontrollerar om en författning är förenlig med grundlagen, medan domstolarna i konkreta fall kan granska grundlagsenligheten i efterhand. Motioner kan läggas fram av riksdagsledamöter och propositioner kan läggas fram av regeringen. I praktiken dominerar propositioner. Justitiekanslern, Riksdagens ombudsmän och Diskrimineringsombudsmannen samt det nyligen inrättade Institutet för mänskliga rättigheter spelar en viktig roll i systemet för kontroller och motvikter samt för att upprätthålla grundläggande rättigheter.

**Den lagstiftning som gav regeringen rätt att genomföra mer långtgående restriktioner i samband med covid-19-pandemin är inte längre giltig.** Såsom konstaterades i 2021 års rapport om rättsstatsprincipen<sup>129</sup> trädde de lagstiftningsändringar som innebar att regeringen kunde anta förordningar om begränsande åtgärder i kampen mot covid-19-pandemin i kraft i januari 2021<sup>130</sup>. I juli 2020 trädde också en lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen i kraft<sup>131</sup>. Konstitutionsutskottet underströk lagens tillfälliga karaktär, vilket hade lett till oenighet om vilka åtgärder som skulle ingå och osäkerhet om rätt nivå för beslutsfattande mellan riksdag, regering och förvaltningsmyndigheter<sup>132</sup>. Denna lags giltighetstid har förlängts, först till och med den 31 januari 2022<sup>133</sup> och sedan till och med den 31 maj 2022<sup>134</sup>. Riksdagen godkände förlängningen av lagens giltighetstid fram till den

---

<sup>123</sup> 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 12.

<sup>124</sup> Sveriges regering (2022), *En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner*.

<sup>125</sup> Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 19.

<sup>126</sup> Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 19 och 20.

<sup>127</sup> I synnerhet genom att stödja lokal journalistik och återinföra stöd till gratistidningar och kommersiell radio. Skriftligt bidrag från Myndigheten för press, radio och tv till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 16.

<sup>128</sup> Skriftligt bidrag från Myndigheten för press, radio och tv till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 16.

<sup>129</sup> Se 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 2–3.

<sup>130</sup> Lag (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.

<sup>131</sup> Lag (2020:526) om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen.

<sup>132</sup> Information från konstitutionsutskottet i samband med besöket i Sverige.

<sup>133</sup> När riksdagen godkände förlängningen uppmanades regeringen att senast den 12 november 2021 återkomma med sina synpunkter på lagarnas fortsatta giltighetstid. Om riksdagens socialutskott hade ansett att det inte längre fanns skäl att lagarna skulle fortsätta gälla, hade det tagit initiativ och föreslagit att riksdagen skulle upphäva dem. Riksdagen (2021), ”Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen”.

<sup>134</sup> Båda förlängningarna av giltighet var föremål för offentliga samråd. Den andra förlängningen remitterades till Lagrådet, men inte den första.



31 maj 2022 men uppmanade samtidigt regeringen att återkomma med en proposition om att lagen endast ska gälla fram till och med den 31 mars 2022<sup>135</sup>. Den 23 mars 2022 godkände riksdagen regeringens propositioner om att upphäva lagen från och med den 1 april 2022 och om att covid-19 inte längre skulle klassificeras som en samhällsfarlig sjukdom eller ett hot mot folkhälsan<sup>136</sup>.

**En undersökningskommitté ska utreda ett möjligt behov av att ändra grundlagen för att hantera allvarliga kriser i fredstid.** Erfarenheterna från covid-19-pandemin har visat på behovet av en heltäckande rättslig ram för att hantera liknande kriser i framtiden och medge ett snabbt antagande av lagstiftning<sup>137</sup>. I avsaknad av regler i grundlagen om allvarliga kriser i fredstid, som är jämförbara med dem om krig och krigshot i 15 kapitlet i regeringsformen, tillsattes i september 2021 en parlamentariskt sammansatt undersökningskommitté. Kommitténs uppgift är att bedöma om det finns ett behov av att ge regeringen ökat utrymme att vidta åtgärder vid allvarliga kriser i fredstid<sup>138</sup>. Kommittén ska lägga fram sin rapport senast den 15 november 2023. Dessutom tillsattes en kommitté för att utreda den befintliga smittskyddslagen och behovet av nya bestämmelser inför framtida pandemier med beaktande av grundläggande rättigheter och friheter<sup>139</sup>. Samtidigt lämnade den oberoende undersökningskommission som tillsattes i juni 2020 för att granska regeringens hantering av covid-19-pandemin sitt slutbetänkande i februari 2022, i vilket den även noterade problem med tillgång till dokumentation från regeringen<sup>140</sup>. Konstitutionsutskottet kritiserade regeringen för att den inte gett coronakommissionen tillgång till relevanta dokument och för delar av krishanteringen under pandemin<sup>141</sup>. Åtgärder under pandemin har också fortsatt granskas av Riksdagens ombudsmän efter inkomna anmälningar<sup>142</sup>. Högsta

---

<sup>135</sup> Riksdagen (2022), ”Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen”. Information från Konstitutionsutskottet i samband med besöket i Sverige.

<sup>136</sup> Riksdagen (2022), ”Upphävande av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen”.

<sup>137</sup> Bidrag från Sverige till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 21, samt information från konstitutionsutskottet vid besöket i Sverige.

<sup>138</sup> Kommittén ska utreda ett antal aspekter, inklusive om arrangemanget med den så kallade krigsdelegationen fortfarande är ett lämpligt sätt att organisera riksdagens arbete under krig och krigshot, krigsdelegationens sammansättning, funktion och befogenheter, och om det finns ett behov av att ge regeringen ökad normgivningskompetens i allvarliga fredstida kriser. Kommittén kan lägga fram förslag på konstitutionella och andra ändringar.

<sup>139</sup> Sveriges regering (2021), *Författningsberedskap inför framtida pandemier*.

<sup>140</sup> I rapporten redovisas en omfattande analys av Sveriges hantering av pandemin på ett antal områden. Bland annat konstateras att det till stor del är redan utsatta grupper som drabbats hårdast av pandemin. Kommissionen fann bland annat att även om de olika vägvalen vad gäller smittskyddsåtgärder samt vad gäller att minska den ekonomiska krisen totalt sett var rätt, borde smittskyddsåtgärderna ha vidtagits tidigare och dessutom borde regeringen ha tagit ledningen i fråga om krishantering och kriskommunikation med allmänheten. Kommissionen fann även att regeringen var överdrivet beroende av bedömningar från Folkhälsomyndigheten, vilket kommissionen inte bedömde vara en tillfredsställande lösning för beslutsfattande under en allvarlig samhällskris. Sveriges regering (2022), *Slutbetänkande – Sverige under pandemin (SOU 2022:10)*, s. 2–4.

<sup>141</sup> *Altinget* (2022), ”KU:s ordförande: ’Regeringens hantering av coronapandemin är mest allvarligt’”, *Göteborgs-Posten* (2022), ”KU kritiserar regeringen”.

<sup>142</sup> Många anmälningar, omkring 11 500, rörde införandet av vaccinationsintyg. Riksdagens ombudsmän (2021), ”Anmälningar till JO om vaccinationsbevis (s.k. vaccinpass)”; information från Riksdagens ombudsmän i samband med besöket i Sverige.

förvaltningsdomstolen har inte i sak prövat några mål avseende restriktionerna till följd av covid-19-pandemin<sup>143</sup>.

**Efter en period med särskilda former för riksdagsarbetet på grund av pandemin har riksdagen återgått till normala arbetsformer.** Den 11 februari 2022 enades talmannen och partiledarna om att återgå till normala arbetsformer och avsluta de särskilda arbetsformer som införts under pandemin<sup>144</sup>. Den parlamentariska utredningen om hur riksdagen fungerat under pandemin redovisade sina resultat i december 2021<sup>145</sup>. Den parlamentariskt sammansatta kommittén kom fram till att totalt sett fullgjorde riksdagen sina uppgifter under pandemin, vilket till stor del berodde på informella överenskommelser mellan talmannen och riksdagspartiernas gruppleddare. Det konstaterades också att riksdagen skulle kunna överväga att införa en ramreglering för riksdagen vid en kris och för att säkerställa en mer systematisk uppföljning av de bemyndiganden som riksdagen ger regeringen för att underlätta dess hantering av en kris<sup>146</sup>.

**Regeringen har följt Lagrådets yttranden i de flesta fall.** Regeringen är skyldig att skicka ett utkast av en proposition (en lagrådsremiss) inom de flesta områden till Lagrådet, vars ledamöter kommer från Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. Lagrådets granskning utgör en viktig kontroll i förväg av hur lagförslaget förhåller sig till grundlagarna. Regeringen och riksdagen kan välja att inte följa Lagrådets yttrande men domstolar kan komma att beakta detta vid en senare bedömning av lagen i fråga<sup>147</sup>. Under 2021 remitterade regeringen 123 lagförslag till Lagrådet. Lagrådet kunde inte tillstyrka åtta av dessa 123 lagförslag<sup>148</sup>. I ett fall där Lagrådet inte kunde tillstyrka regeringen proposition<sup>149</sup>, överlämnade regeringen ändå denna proposition till riksdagen som antog den<sup>150</sup>.

**Den 1 januari 2022 fanns det i Sverige två vägledande domar från Europadomstolen som ännu inte hade verkställts<sup>151</sup>.** Vid den tidpunkten var Sveriges andel av vägledande domar från de senaste tio åren som ännu inte verkställts endast 13 %. Genomsnittlig tid för

---

<sup>143</sup> I ett beslut av den 22 december 2021 avvisade Högsta förvaltningsdomstolen en ansökan om rättsprövning på grundval av att regeringens beslut avseende användningen av vaccinationsbevis är ett normbeslut och att det därför inte kan bli föremål för en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter. Högsta förvaltningsdomstolen (2021), ”Regeringens beslut om vaccinationsbevis kan inte rättsprövas”.

<sup>144</sup> Riksdagen (2022), ”Återgång till normala arbetsformer för riksdagen”.

<sup>145</sup> Riksdagen (2022), *Utredning om riksdagens arbete under coronapandemin*, utredning av Riksdagsförvaltningen 2021/22: URF.

<sup>146</sup> Riksdagen (2021), ”Slutrapport från utredningen om riksdagen under coronapandemin 2020”.

<sup>147</sup> 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 11.

<sup>148</sup> Information från Statsrådsberedningen i samband med besöket i Sverige.

<sup>149</sup> Lagrådet ansåg att förslaget stred mot grundlagens allmänna krav på lagstiftning eftersom det syftade till att korrigera utgången i ett enskilt fall som har hanterats i domstol. Lagrådet (2021), Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2021-09-16, s. 9.

<sup>150</sup> Riksdagen (2021), *Regeringsprövning av kalkstenstäckter i undantagsfall*.

<sup>151</sup> Europarådets ministerkommitté övervakar vidtagandet av nödvändiga verkställandeåtgärder för en dom från Europadomstolen. Kommitténs praxis är att gruppera ärenden mot en stat som kräver likartade verkställandeåtgärder, särskilt allmänna åtgärder, och granska dem tillsammans. Det första fallet i gruppen har utsetts till det vägledande ärendet vad gäller tillsyn över de allmänna åtgärderna och upprepade ärenden i gruppen kan avslutas när det bedöms att alla möjliga enskilda åtgärder som krävs för att ge den klagande upprättelse har vidtagits.

verkställandet av dessa domar var tre år och en månad<sup>152</sup>. Den äldsta vägledande domen, som väntat på verkställande i sex år, rör svenska domstolars underlåtande att utöva jurisdiktion avseende en förtalsprocess rörande en tv-sändning från ett annat land<sup>153</sup>. Den 1 juli 2022 var det fortsatt två vägledande domar som ännu inte verkställts<sup>154</sup>.

**Institutet för mänskliga rättigheter har inlett sin verksamhet.** Efter att lagen om inrättande av Institutet för mänskliga rättigheter i antogs i juni 2021<sup>155</sup> inledde institutet sin verksamhet den 1 januari 2022. Det oberoende institutet har ett brett mandat att följa, undersöka och rapportera om hur mänskliga rättigheter respekteras och förverkligas i Sverige<sup>156</sup>. Institutet ska inte utreda enskilda anmälningar rörande brott mot de mänskliga rättigheterna men det kommer att lämna icke bindande förslag till regeringen på åtgärder som behövs för att skydda de mänskliga rättigheterna<sup>157</sup>. Institutet håller för närvarande på att rekrytera fler medarbetare, utse en rådgivande kommitté och kartlägga situationen för de mänskliga rättigheterna i Sverige<sup>158</sup>. Institutet kommer tidigast 2023 att kunna ansöka om ackreditering enligt FN:s Parisprinciper<sup>159</sup>.

**En översyn pågår av bestämmelserna om verksamhet och finansiering för civilsamhällets organisationer i Sverige.** I maj 2022 remitterade regeringen en proposition till Lagrådet<sup>160</sup>, som även innehöll införandet av så kallade demokrativillkor<sup>161</sup> för stöd från Allmänna arvsfonden och för stöd till trossamfund<sup>162</sup>. En rapport om den särskilda utredningen av översynen av ekonomiskt stöd till civilsamhället lades fram den 21 december 2021<sup>163</sup>, också den med kopplingar till demokrativillkoren. I rapporten föreslogs bland annat en ny stödfunktion inom Center mot våldsbejakande extremism som hjälp för beslutsfattande organ som erbjuder offentlig finansiering<sup>164</sup>. I november 2021 föreslog regeringen en

---

<sup>152</sup> Samtliga siffror har beräknats av European Implementation Network och bygger på antalet ärenden som ansågs vara pågående vid det årliga brytdatumet den 1 januari 2022. Se European Implementation Networks bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen, s. 74.

<sup>153</sup> Europadomstolens dom av den 1 mars 2016, *Arlewin mot Sverige*, 22302/10, har väntat på verkställande sedan 2016.

<sup>154</sup> Uppgifter enligt Europarådets databas (Hudoc).

<sup>155</sup> Se också 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige, s. 15.

<sup>156</sup> 1–2 § i lagen om Institutet för mänskliga rättigheter (2021:642).

<sup>157</sup> 2 § i lagen om Institutet för mänskliga rättigheter (2021:642).

<sup>158</sup> Institutet för mänskliga rättigheter (2022), "Institutet inleder dialog med civilsamhället", och information från Institutet för mänskliga rättigheter i samband med besöket i Sverige.

<sup>159</sup> Information från Institutet för mänskliga rättigheter i samband med besöket i Sverige.

<sup>160</sup> Sveriges regering (2022), *Statens stöd till trossamfund och demokrativillkor*.

<sup>161</sup> Demokrativillkoren syftar till att förebygga fördelning av offentliga medel till verksamheter som inte är förenliga med samhällets grundläggande värden. Sveriges regering (2019), *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället*.

<sup>162</sup> Allmänna arvsfonden är en viktig finansieringskälla för organisationer som arbetar med barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning och äldre. I oktober 2021 offentliggjordes ett betänkande om demokrativillkor för finansiering från Allmänna arvsfonden. Sveriges regering (2021), *Demokrativillkor för stöd ur Allmänna arvsfonden*. Civilsamhällesorganisationer har överlag varit positiva men har varnat för potentiella risker för civilsamhällets engagemang, t.ex. en brist på tydlighet vad gäller ansvaret för organisationers företrädares agerande och behovet av att bevara organisationernas förmåga att ägna sig åt civil olydnad. Franet (2022), *Country research – Legal environment and space of civil society organisations in supporting fundamental rights – Sweden*, s. 4 (endast på engelska).

<sup>163</sup> Sveriges regering (2021), "Jeanette Gustafsdotter har tagit emot slutbetänkandet från Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället".

<sup>164</sup> Stödfunktionen skulle hjälpa beslutsfattande organ som erbjuder offentlig finansiering (t.ex. myndigheter) med rådgivning genom fördjupade granskningar av bidragssökande organisationer eller annan offentligt

grundlagsändring för att utöka möjligheterna att begränsa föreningsfriheten för sammanslutningar som ägnar sig åt eller understöder terrorism, t.ex. genom en bredare kriminalisering av deltagande i terroristorganisationer eller ett förbud mot terroristorganisationer<sup>165</sup>. I april 2022 höll riksdagen den första av de två omröstningar som behövs<sup>166</sup> för att godkänna grundlagsändringen. Civilsamhällesorganisationer har uttryckt farhågor kring att ändringen kan möjliggöra otillbörlig inblandning i föreningsfriheten<sup>167</sup>. Samtidigt har undersökningskommittén om förbud mot rasistiska organisationer föreslagit ett förbud mot rasistiska organisationer genom en ny straffrättslig lagstiftning<sup>168</sup>. Civilsamhällesorganisationer har dock uttryckt farhågor kring att ett sådant förbud inte är anpassat efter de uppställda målen<sup>169</sup>. I en separat process har regeringen bett Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att under ett år genomföra en analys av omfattning och konsekvenser av trakasserier, hot och våld mot civilsamhällesorganisationer. I myndighetens rapport från april 2022 fann man att mer än var femte företrädare för civilsamhället någon gång har utsatts för våld, vandalism, stöld, hot eller trakasserier<sup>170</sup>. I syfte att minska effekten av covid-19-pandemin föreslog regeringen i februari 2022<sup>171</sup> ett ökat

---

finansierad verksamhet, och utreda om det finns kopplingar till våldsam extremism eller andra antidemokratiska miljöer på ett sätt som ger det beslutsfattande organet skäl att vidta särskilda åtgärder. Sveriges regering (2021), *Slutbetänkande av Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället*, och Sveriges regering (2022), remiss av SOU 2021:99, *Rätt mottagare – Granskning och integritet*. Som del av samma utredning publicerades ett delbetänkande om frågor avseende behandling av personuppgifter och sekretess vid stöd till civilsamhällesorganisationer i augusti 2021. Sveriges regering (2021), remiss av SOU 2021:66 *Rätt mottagare – Demokrativillkor och integritet*.

<sup>165</sup> Sveriges regering (2021), Regeringens proposition 2021/22:42: *Föreningsfrihet och terroristorganisationer*.

<sup>166</sup> Den svenska författningen består av fyra grundlagar. För att grundlagen ska kunna ändras måste riksdagen fatta två likadana beslut med ett riksdagsval emellan. Riksdagen (2022), *Grundlagarna*.

<sup>167</sup> Exempelvis anser Sveriges föreningar att ändringen skulle kunna leda till att organisationer med demokratiska syften eller personer som är engagerade i internationella oppositionella grupper felaktigt skulle kunna klassificeras som terroristorganisationer. Bidrag av Sveriges föreningar till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen (som del av Europeiska medborgarforumets bidrag). I svaren i det offentliga samrådet påpekade Amnesty International Sverige och Civil Rights Defenders också att den föreslagna grundlagsändringen kan leda till risker för effekter även på laglig civilsamhällesverksamhet i framtiden. Se svaren på remiss av SOU 2021:15 *Föreningsfrihet och terroristorganisationer*.

<sup>168</sup> Sveriges regering (2021), *Ett förbud mot rasistiska organisationer* (SOU 2021:27).

<sup>169</sup> I september 2021 gick 24 organisationer, däribland Amnesty International Sverige och Civil Rights Defenders, ut med sin kritik mot ett förbud mot rasistiska organisationer. Enligt deras åsikt går det inte att utforma ett förbud som är både tillräckligt starkt för att skydda människors rätt att inte utsättas för rasism och tillräckligt snävt för att inte hota grundläggande rättigheter. I stället har de förespråkat en bättre användning av befintliga lagliga instrument. Debattartikel publicerad i *Svenska Dagbladet* (2021), "Nej till förbud mot rasistiska organisationer". Se även bidraget från Sveriges föreningar till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen (som del av Europeiska medborgarforumets bidrag) och bidraget från Civil Rights Defenders till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen (som del av bidraget från Civil Liberties Union for Europe).

<sup>170</sup> Mellan oktober och december 2021 genomförde myndigheten en enkät med 4 000 ideella organisationer och registrerade trossamfund. Enkäten besvarades av 43 % av organisationerna, varav 22 % av de som deltog i enkäten rapporterade att de någon gång utsatts för våld, skada, stöld, hot eller trakasserier till följd av sitt engagemang i organisationer och 13 % under det senaste året. Enligt rapporten är de mest utsatta de som uttalar sig om hbtqi-frågor (47 %), om rasism och antirasism (41 %), feminism (40 %), om religion och livsåskådning (39 %) eller om barn och/om ungdomars rättigheter (39 %). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022), "Unik rapport från MUCF: 'Hat och hot tystar civilsamhället'" och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022), *Kartläggning av hot och hat mot det civila samhället*, s. 21.

<sup>171</sup> Sveriges regering (2022), "Förstärkt stöd till civila samhället".

ekonomiskt stöd till civilsamhället, framför allt till barn- och ungdomsorganisationer och civilsamhällesorganisationer som arbetar med särskilt utsatta grupper<sup>172</sup>.

---

<sup>172</sup> Det svenska samhället är fortsatt öppet enligt Civicus klassificering. Betygen följer en femgradig skala som definieras enligt följande: öppet, snävt, begränsat, repressivt och stängt.

## Bilaga I: Källförteckning i alfabetisk ordning\*

\* Förteckningen över bidrag till samrådet om 2022 års rapport om rättsstatsprincipen finns på [https://ec.europa.eu/info/publications/2022-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation\\_en](https://ec.europa.eu/info/publications/2022-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en).

Altinget (2022), "KU:s ordförande: 'Regeringens hantering av coronapandemin är mest allvarligt'", <https://www.altinget.se/artikel/kus-ordforande-regeringens-hantering-av-coronapandemin-ar-mest-allvarligt>.

Brottsförebyggande rådet (2022), skriftligt bidrag från Brottsförebyggande rådet i samband med besöket i Sverige.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2022), *Media pluralism monitor 2022 – country report on Sweden* (Övervakningsverktyget för mediepluralism 2022, landsrapport för Sverige).

Cepej (2021), *Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States*.

Civicus, Monitor tracking civic space – Sweden, <https://monitor.civicus.org/country/sweden/>.

Civil Liberties Union for Europe (2022), bidrag från Civil Liberties Union till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Direktiv (EU) 2019/1937 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten.

Domstolsverket (2022), bidrag från Domstolsverket till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Domstolsverket (2022), *Budgetunderlag 2023–2025*, [https://www.domstol.se/globalassets/filer/gemensamt-innehall/styrning-och-riktlinjer/budgetunderlag/budgetunderlag\\_20232025\\_sverigesdomstolar.pdf](https://www.domstol.se/globalassets/filer/gemensamt-innehall/styrning-och-riktlinjer/budgetunderlag/budgetunderlag_20232025_sverigesdomstolar.pdf).

Domstolsverket (2022), *Årsredovisning 2021*, <https://www.domstol.se/domstolsverket/om-sveriges-domstolar/statistik-styrning-och-utveckling/arsredovisning/arsredovisning-2021/>.

Ekobrottsmyndigheten (2022), *Årsredovisning 2021*, <https://www.ekobrottsmyndigheten.se/wp-content/uploads/2022/02/ekobrottsmyndigheten-arsredovisning-2021-21feb.pdf>.

Ekström, Anna (utredning åt Göteborgs stad) (2021), *Finns det en tystnadskultur i Göteborg stad?* [https://goteborg.se/wps/PA\\_Pabolagshandlingar/file?id=33784](https://goteborg.se/wps/PA_Pabolagshandlingar/file?id=33784).

Europadomstolen, dom av den 1 mars 2016 i målet Arlewin mot Sverige, 22302/10.

Europarådet, *Safety of journalists platform – Sweden*, <https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709586>.

Europarådet: Europarådets ministerkommitté (2010), *Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities*.

European Implementation Network (2022), *Contribution from the European Implementation Network for the 2022 Rule of Law Report*.

Europeiska kommissionen (2020), 2020 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige.

Europeiska kommissionen (2021), 2021 års rapport om rättsstatsprincipen, Landskapitel om situationen i fråga om rättsstatsprincipen i Sverige.

Europeiska kommissionen (2022), Resultattavlan för rättskipningen i EU 2022.

Europeiska kommissionens generaldirektorat för kommunikation (2019), *Flash Eurobarometer 482: businesses' attitudes towards corruption in the EU*.

Europeiska kommissionens generaldirektorat för kommunikation (2020), *Special Eurobarometer 502: corruption*.

Europeiska kommissionens generaldirektorat för kommunikation (2022), *Flash Eurobarometer 507: businesses' attitudes towards corruption in the EU*.

Europeiska kommissionens generaldirektorat för kommunikation (2022), *Special Eurobarometer 523: corruption*.

Europeiska medborgarforumet (2022), *Contribution from the European Civil Forum for the 2022 Rule of Law Report*.

Franet, Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (2022), *Country research – Legal environment and space of civil society organisations in supporting fundamental rights – Sweden*, Wien, Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, <https://fra.europa.eu/en/publication/2022/civic-space-2022-update#country-related>.

Greco (2019), *Fifth Evaluation round – Evaluation Report on Sweden on Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*.

Greco (2021), *Fifth Evaluation round – Compliance Report on Sweden on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*.

*Göteborgs-Posten* (2022), ”KU kritiserar regeringen”, <https://www.gp.se/nyheter/sverige/ku-kritiserar-regeringen-1.73988270>.

Högsta förvaltningsdomstolen (2021), ”Regeringens beslut om vaccinationsbevis kan inte prövas”, <https://www.domstol.se/nyheter/2021/12/regeringens-beslut-om-vaccinationsbevis-kan-inte-rattsprovas/>.

Institutet för mänskliga rättigheter (2022), ”Institutet inleder dialog med civilsamhället”, <https://mrinstitutet.se/institutet-inleder-dialog-med-civilsamhallet/>.

Justitiedepartementet (2022), skriftligt bidrag från Justitiedepartementet i samband med besöket i Sverige.

Kammarkollegiet, ”Här redovisar du partiets intäkter”, <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/partiinsyn/redovisa-intakter/det-har-ska-du-redovisa>.

Lagrådet (2021), utdrag ur protokoll vid sammanträde 2021-09-16, <https://www.lagradet.se/wp-content/uploads/2021/09/Regeringspr%C3%B6vning-av-kalkstenst%C3%A4kter-i-undantagsfall.pdf>.

Myndigheten för press, radio och tv (2022), bidrag från Myndigheten för press, radio och tv till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022), ”Unik rapport från MUCF: Trakasserier, hot och våld tystar civilsamhället”, <https://www.mucof.se/om-oss/pressmeddelanden/unik-rapport-fran-mucof-trakasserier-hot-och-vald-tystar-civilsamhallet>.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2022), *Kartläggning av hot och hat mot det civila samhället*, <https://www.mucof.se/publikationer/kartlaggning-av-hot-och-hat-mot-det-civila-samhallet>.

Myndigheter i samverkan (2021), *Myndighetsgemensam lägesbild – organiserad brottslighet 2021*, [https://polisen.se/contentassets/5063c5e34f9c4414beb676583eae4ef4/bq\\_pol045\\_rapport\\_myndigheter-i-samverkan\\_ta\\_pf.pdf](https://polisen.se/contentassets/5063c5e34f9c4414beb676583eae4ef4/bq_pol045_rapport_myndigheter-i-samverkan_ta_pf.pdf).

Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner (2022), *Verksamhetsredogörelse för Nämnden för prövning av statsråds och vissa andra befattningshavares övergångsrestriktioner 2021*, <https://data.riksdagen.se/fil/CD042B32-B108-48F3-A13A-6DF4E845BDDE>.

OECD (2017), *OECD says Swedish progress combatting foreign bribery insufficient to warrant Phase 4 evaluation*, <https://www.oecd.org/corruption/oecd-says-swedish-progress-combatting-foreign-bribery-insufficient-to-warrant-phase-4-evaluation.htm>.

OECD (2019), *Sweden must urgently implement reforms to boost the fight against bribery*, <https://www.oecd.org/corruption/sweden-must-urgently-implement-reforms-to-boost-fight-against-foreign-bribery.htm>.

Reportrar utan gränser, "Sweden" <https://rsf.org/en/country/sweden>.

Riksdagen (2021), "Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen", [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/fortsatt-beredskap-genom-forlangd-giltighet-av\\_H901SoU9](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/fortsatt-beredskap-genom-forlangd-giltighet-av_H901SoU9).

Riksdagen (2021), "Slutrapport från utredningen om riksdagen under covid-19-pandemin 2020", <https://www.riksdagen.se/sv/press/pressmeddelanden/2021/dec/1/slutrapport-fran-utredningen-om-riksdagen-under-coronapandemin-2020/>.

Riksdagen (2021), *Regeringsprovning av kalkstenstakter i undantagsfall*, Miljö- och jordbruksutskottets betänkande (2021/22: MJU7), [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/regeringsprovning-av-kalkstenstakter-i\\_H901MJU7](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/regeringsprovning-av-kalkstenstakter-i_H901MJU7).

Riksdagen (2021), *Riksdagen under coronapandemin 2020*, utredning från Riksdagsförvaltningen 2021/22: URF), [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/utredning-fran-riksdagsforvaltningen/riksdagen-under-coronapandemin-2020\\_H9A5URF1](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/utredning-fran-riksdagsforvaltningen/riksdagen-under-coronapandemin-2020_H9A5URF1).

Riksdagen (2022), "Fortsatt beredskap genom förlängd giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen", [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/fortsatt-beredskap-genom-forlangd-giltighet-av\\_H901SoU9](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/fortsatt-beredskap-genom-forlangd-giltighet-av_H901SoU9).

Riksdagen (2022), "Upphävande av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen", [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/upphavande-av-covid-19-lagen-och-lagen-om\\_H901SoU27](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/upphavande-av-covid-19-lagen-och-lagen-om_H901SoU27).

Riksdagen (2022), "Återgång till normala arbetsformer för riksdagen", <https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2022/feb/11/atergang-till-normala-arbetsformer-for-riksdagen/>.

Riksdagen (2022), Grundlagarna, <https://www.riksdagen.se/sv/sa-funkar-riksdagen/demokrati/grundlagarna/>.

Riksdagens ombudsmän (2021), "Anmälningar till JO om vaccinationsbevis (s.k. vaccinpass)", <https://www.jo.se/PageFiles/33436/9136-2021.pdf>.

Riksrevisionen (2021), *Ekobrottsmyndigheten – arbetet mot den organiserade ekonomiska brottsligheten*, RIR 2021:30, [https://www.riksrevisionen.se/download/18.7346a817da1ef2fefc840/1639129041226/RiR\\_2021\\_30\\_webb.pdf](https://www.riksrevisionen.se/download/18.7346a817da1ef2fefc840/1639129041226/RiR_2021_30_webb.pdf).

Statskontoret (2022), *Arbete mot korruption är under utveckling – Statskontorets lägesbild av myndigheternas arbete mot korruption 2021*, <https://www.statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2021/arbete-mot-korruption-ar-under-utveckling/?publication=true#>.

*Svenska Dagbladet* (2021), "Nej till förbud mot rasistiska organisationer", <https://www.svd.se/a/7dVo5W/nej-till-forbud-mot-rasistiska-organisationer>.

*Svenska Dagbladet* (2021), "Regeringen vill kartlägga korruptionsbrotten", <https://www.svd.se/regeringen-vill-kartlagga-korruptionsbrotten>.

*Svenska Dagbladet* (2022), "Ryckig finansiering slår mot domstolarna", <https://www.svd.se/a/OrXmOq/sveriges-domareforbund-ryckig-finansiering-slar-mot-domstolarna>.

Sveriges kommuner och regioner (2021), *Välfärdsbrott och otillåten påverkan – Från bidragsfusk till systemhotande brottslighet*, <https://skr.se/skr/tjanster/press/nyheter/nyhetsarkiv/valfardsbrottetvaxandeproblemikommunerna.58772.html>.

Sveriges regering (2019), *Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/06/sou-201935/#:~:text=Demokrativillkor%20f%C3%B6r%20bidrag%20till%20civilsamh%C3%A4llet%20>



[SOU%202019%3A35&text=Utredningen%20har%20ocks%C3%A5%20tagit%20fram,f%C3%B6rvaktning%20myndigheter%20i%20till%C3%A4mpningen%20av%20demokratiwillkoret.](#)

Sveriges regering (2020), *Uppdrag om förhindrande av brott kopplade till de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som vidtas med anledning av det nya coronaviruset – Slutrapport*, Ds 2020:28, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2020/12/ds-202028/>.

Sveriges regering (2021), ”Jeanette Gustafsdotter har tagit emot slutbetänkandet från Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället”, <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/12/jeanette-gustafsdotter-har-tagit-emot-slutbetankandet-fran-utredningen-om-granskning-av-stod-till-civilsamhallet/>.

Sveriges regering (2021), *Demokratiwillkor för stöd ur Allmänna arvsfonden*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2021/10/demokratiwillkor-for-stod-ur-allman-na-arvsfonden/>.

Sveriges regering (2021), *En översyn av regleringen om krigsdelegationen, var riksmötet hålls och regeringens normgivningskompetens i allvarliga fredstida kriser*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2021/10/dir.-202180/>.

Sveriges regering (2021), *Ett förbud mot rasistiska organisationer (SOU 2021:27)*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/05/sou-202127/>.

Sveriges regering (2021), Regeringens proposition 2021/22:42: *Föreningsfrihet och terroristorganisationer*, <https://www.regeringen.se/4aa59d/contentassets/214be7733f5c404d9eaf701ba3d329a0/foreningsfrihet-och-terroristorganisationer-prop.-20212242.pdf>.

Sveriges regering (2021), Regeringsbeslut 13, *Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Myndigheten för press, radio och tv*, <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=22410>.

Sveriges regering (2021), *Författningsberedskap inför framtida pandemier*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2021/09/dir-202168/#:~:text=2021%3A68&text=En%20s%C3%A4rskild%20utredare%20ska%20se,register%20%C3%B6ver%20nationella%20vaccinationsprogram%20m.m.>

Sveriges regering (2021), remiss av SOU 2021:15 *Föreningsfrihet och terroristorganisationer*, <https://www.regeringen.se/remisser/2021/03/remiss-av--sou-202115-foreningsfriheten-och-terroristorganisationer/>.

Sveriges regering (2021), remiss av SOU 2021:66 *Rätt mottagare – Demokratiwillkor och integritet*, <https://www.regeringen.se/remisser/2021/08/remiss-av-sou-202166-ratt-mottagare-demokratiwillkor-och-integritet>.

Sveriges regering (2021), *Rätt mottagare – Granskning och integritet* (slutbetänkande av Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället), <https://www.regeringen.se/4b00b6/contentassets/4253a600b18b4e48935ec6a83673fcf0/ratt-mottagare--granskning-och-integritet-sou-202199.pdf>.

Sveriges regering (2021), *Utökade möjligheter att avgöra mål på handlingarna i allmän domstol*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2021/06/utokade-mojligheter-att-avgoramal-pa-handlingarna-i-allmandomstol/#:~:text=I%20syfte%20att%20brottm%C3%A5%20i,kraft%20den%201%20januari%202022.>

Sveriges regering (2021), *Åtgärder mot matchfixning och olicensierad spelverksamhet*, [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/departementsserien/atgarder-mot-matchfixning-och-olicensierad\\_H9B429#:~:text=Statsr%C3%A5det%20Ardalan%20Shekarabi%20beslutade%20den,spelverksamhet%20\(Fi2020%2F04771.](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/departementsserien/atgarder-mot-matchfixning-och-olicensierad_H9B429#:~:text=Statsr%C3%A5det%20Ardalan%20Shekarabi%20beslutade%20den,spelverksamhet%20(Fi2020%2F04771.)

Sveriges regering (2021), *Ökad insyn i ägandet av radio- och tv-företag*,  
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2022/05/okad-insyn-i-agandet-av-radio--och-tv-foretag/>.

Sveriges regering (2021), *Översyn av stödet vid korttidsarbete* (Dir. 2021:79),  
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2021/09/dir.-202179/>.

Sveriges regering (2022), "Förstärkt stöd till civila samhället",  
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/02/forstarkt-stod-till-civila-samhallet/>.

Sveriges regering (2022), "Regeringen tillsätter utredning om övergångsrestriktioner efter vissa anställningar och uppdrag i offentliga verksamheter",  
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/06/regeringen-tillsatter-utredning-om-overgangsrestriktioner-efter-vissa-anstallningar-och-uppdrag-i-offentliga-verksamheter/>.

Sveriges regering (2022), *En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner*,  
<https://www.regeringen.se/48fcea/contentassets/ae9ead6e3d7341c3aaefdb1012238e79/en-skarpt-syn-pa-brott-mot-journalister-och-utovare-av-vissa-samhallsnyttiga-funktioner-sou-20222.pdf>.

Sveriges regering (2022), *Offentlighetsprincipen under covid-19-pandemin* (Ds 2021:35),  
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2021/12/ds-202135/>.

Sveriges regering (2022), remiss av SOU 2021:99 *Rätt mottagare – Demokrativillkor och integritet*,  
<https://www.regeringen.se/remisser/2022/02/remiss-av-sou-202199-ratt-mottagare---granskning-och-integritet/>.

Sveriges regering (2022), *Slutbetänkande – Sverige under pandemin* (SOU 2022:10),  
<https://coronakommissionen.com/publikationer/slutbetankande-sou-2022-10/>.

Sveriges regering (2022), *Statens stöd till trossamfund och demokrativillkor*,  
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2022/05/statens-stod-till-trossamfund-och-demokrativillkor/>.

Sveriges regering (2022), Sveriges bidrag till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

Transparency International (2022), *Corruption Perception Index 2021*,  
<https://www.transparency.org/en/cpi/2021>.

Åklagarmyndigheten (2022), bidrag från Åklagarmyndigheten till 2022 års rapport om rättsstatsprincipen.

## Bilaga II: Besök i Sverige

Kommissionens avdelningar höll i februari 2022 virtuella möten med följande instanser:

- Civil Rights Defenders
- Domstolsverket
- Ekobrottsmyndigheten
- Finansdepartementet
- Högsta domstolen
- Högsta förvaltningsdomstolen
- Institutet för mänskliga rättigheter
- Journalistförbundet
- Justitiedepartementet
- Kommittén för utredning av domstolarnas oberoende
- Konstitutionsutskottets kansli
- Kulturdepartementet
- Lagrådet
- Medieombudsmannen
- Myndigheten för press, radio och tv
- Riksdagens ombudsmäns kansli
- Socialdepartementet
- Statskontoret
- Statsrådsberedningen
- Sveriges advokatsamfund
- Sveriges domareförbund
- Sveriges föreningar
- Sveriges radio
- Sveriges television
- Tidningsutgivarna
- Transparency International Sverige
- Åklagarmyndigheten

\* Kommissionen träffade också företrädare för följande organisationer vid ett antal övergripande möten:

- Amnesty International
- Article 19
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- European Partnership for Democracy
- Europeiska centrumet för press- och mediefrihet
- Europeiska journalistförbundet
- Europeiska medborgarforumet
- Europeiska ungdomsforumet
- Free Press Unlimited
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- Internationella federationen för mänskliga rättigheter
- Internationella pressinstitutet
- Open Society European Policy Institute (OSEPI)
- Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa

- Philea
- Reportrar utan gränser
- Transparency International Europe